

CONSTANȚA

APARE DUMINICA

20 bani numărul 20

Administrația: Strada Mircea cel Mare No. 33

Abonamentul 10 lei pe an

„CHESTIA DOBROGEI“

D. T. Maiorescu care, se vede cât de colo, nu cunoaște de cât foarte puțin situațiunea în care se afla Dobrogea, s'a crezut totuși îndreptățit a emite prin ziarul *E-poca* de la 27 c. opiniunea că urmează să se acorde drepturi politice locuitorilor din această provincie.

D. Maiorescu nu scie, nici câtă populațiune avem aci, nici cum stă proporțiunea între Români bătinași și cei noi veniți în cetățenia română, ignorează cum sunt grupe diferite neamuri pe suprafața celor două județe cisdanubiane, în ce relațiuni stau populațiunile de diferite confesii, care sunt condițiunile de traiu a unora și a altora, cum stăm față cu importanta cestiune a limbei naționale, cum s'a rezolvit importanta cestiune a proprietății, dacă armonizează neamurile între ele, care a fost tratamentul acordat nuoilor împroprietăriți, care este gradul de cultură al populațiunei, de ce origină este majoritatea locuitorilor din orașe, ce raport de număr există între marii și micii proprietari: nu știe de cât un lucru, că a fost și afirmă că *va fi și în viitor* proastă administrațiune în Dobrogea, totuși d-sa reclamă deplina unificare a Regatului cu județele sale din dreapta Dunărei.

Noi credem că o așa cestiune merită ceva reflecșiune; direct interesati, și dorind din tot sufletul realizarea acestui deziderat, am urmărit pas cu pas procesul social politic care se desfășura aci, am

constatat pe fie-care zi progresele veditate ale întemeerii civilizațiunei românesce în această provincie, ne-am bucurat și ne bucurăm de rezultatele obținute grație puterei de asimilare a neamului nostru, am aflat și am înregistrat cu plăcere că guvernul pune o deosebită stăruință pentru a regula cestiunea proprietății a cărei inestricabilă încercătură făcea până ieri imposibilă ori și ce stabilitate și permitea jafurile cele mai nerușinate, am văzut cu bucurie că școlii se clădește în fie-care cătun, am salutat înființarea școalelor froebeliene menite a face să înceteze rușinoasa condițiune în care se află peste 30% din populațiunea noastră, care de și română nu cunoaște limba țerei, în fine suntem recunoscători pentru tratamentul egalitar aplicat tuturor neamurilor care prin aceasta ajung la înfrățire.

Toate acestea ne îmbărbătează, căci vedem pe zi ce merge apropiindu-se ora fericită în care Dobrogea va fi pusă pe picior de egalitate cu restul țerei.

Dar nu de mult ne-a fost dat să constatăm o așa îndrumare a lucrurilor; încă proaspătă în memoria tuturor este nepăsarea ce se arăta pentru această provincie; nu am vrea dară, ca prin o hotărâre pripită să se distrugă toate rezultatele acestui început de înțeleaptă și sănătoasă organizare.

La neliniștea Serbiei, la agitarea Bulgariei, la turburările macedonene și la protestarea Greciei-vorba d-lui Maiorescu — nu vrem să adăugăm frământările Dobrogei.

Acest spectacol nu dorim să-l dăm, atât în interesul superior al Statului Român cât și în interesul nostru propriu.

Dar d. Maiorescu profită de cestiunea Dobrogei pentru a căta să lovească în d. Dim. Sturdza; alții mai autorizați vor apăra pe Pri-

mul Ministru; din parte-ne trebuie să mărturisim că nici un guvern până astăzi nu ne-a dat o mai mare atențiune de cât guvernul d-sale; nici un om politic nu a contribuit cu mai multă stăruință la pacifica, liniștita și îmbucurătoare propășire a acestei provincii. Vecinic preocupat de întărirea launtrică și de mărunțirea noastră, d. Dim. Sturdza a contribuit la o completă schimbare a situațiunei în adevăr nenorocită în care ne aflăm.

D. Maiorescu a mai găsit și prilejul de a îndrepta o săgeată în contra unui fost amic politic și fără a se gândi la dosa de curaj și chiar de abnegațiune ce a trebuit prefectului nostru pentru a primi sarcina pe cât de modestă pe tot atât de grea de conductor al acestui județ, câtă să-l amărăscă sufletul amintindu-i dureroasele decepțiuni ale unui trecut recent.

Era poate bine dacă d. Maiorescu nu vorbea de chibzuință și de sinceritate în convingeri politice, căci este știut că mulți, foarte mulți, dintre actualii adepți, și nu dintre cei mai puțin apreciați, ai conservatismului, naanța Carp, au trecut priu mai multe tabere până ce au ajuns soldați devotați ai șefului....

Ș'apoi de! Șeful nu a fost oare odinioară trimisul țerei la Viena sub guvernul I. C. Brătianu?

Chiar d. Maiorescu nu era așa înverșunat dușman al partidului și a ideilor liberal-naționale; a fost pe la 1883 tratative serioase pentru încorporarea d-sale și a d-lui Carp în partidul liberal. Și ce bine făceau dacă intrau în acel partid poate să scăpa ast-fel Junimismul de acea fusiune cu zăpăsi la mână d-lui G. Gr. Cantacuzino și de confasiunile ce au urmat.

P. Grigorescu.

25-a aniversare a reluării Dobrogei

SERBĂRILE DE LA CONSTANȚA

Discursul d-lui **D. Sturdza** președintele consiliului de miniștri
ținut cu ocazia inaugurării apelor

Serbăm astăzi — la Constanța și la Tulcea — mare aniversare: douăzeci și cinci de ani de domnie înțeleaptă și pacinică a Regelui Carol I peste aceste două județe ale României.

În 14 Noembrie 1878, când ostașii români încununăți cu laurii vitejiei puneau piciorul pe această parte a țării, redevenită teritoriul românesc, Regele Carol zicea poporului ei: — *Nu intrăm în hotarele vechi posesiuni a lui Mircea cel Bătrîn și Ștefan cel Mare ca cuceritori; și urăm ca ziua de astăzi să devie pentru această nouă parte a României începutul unui viitor de pace și de înflorire, începutul bunului trai și al înfrățirii între fiii aceleiași țări.*

Frumoase cuvinte, care astăzi se adevăresc. Scurt timp acești douăzeci și cinci de ani, de când drapelul român fălăie peste această parte a țării dintre Dunăre și mare. Dar impunătoare și mari schimbări s'au făcut în toate. Avântul luat de Regatul Român în urma războiului independenței a cuprins și acest pământ și munca energetică și conștientă ajutată și condusă de țara-mamă, își poartă și aici roade văzute și pipăite.

Întâia lucrare, merită a uni Dobrogea cu patria-mamă prin legături statornice a fost calea ferată de la București la Fetești, având de țel a regula cu înlesnire comunicarea între amândouă malurile Dunării. Acest semn de unire fu așezat în 1885.

În 1889, Regele Carol, venind în Dobrogea, zicea cetățenilor din Constanța: — *În vremuri depărtate, vechiul Tomi abia era cunoscut și numai prin exilul lui Ovid, a cărui statuă împodobește astăzi orașul, acest loc a păstrat un nume istoric. Sunt însă convins, că noua Constanța va câștiga, într'un viitor apropiat, un renume european, și că prin construirea podului peste Dunăre și lărgirea portului, lucrări care vor fi curând începute, schelea sa va deveni*

una dintre cele mai însemnate ale Orientului și un izvor de bogăție pentru țara întreagă.

Punând în 9 Octombrie 1890 piatra fundamentală a podului peste Dunăre, Regele Carol cuvânta astfel: — *Serbarea de astăzi este o adevărată satisfacțiune pentru Mine, căci este tocmai un an de când am făgăduit și apoi am stăruit ca podul peste Dunăre să fie început. Astăzi făgăduiala mea este un fapt îndeplinit și sunt fericit că am putut încununa întâiul stâlp al podului, în fața unei întruniri așa de impunătoare și a populațiunii din Dobrogea, care a alergat din toate părțile spre a fi martoră la această operă, care va lega deapănarea acestor două țărături ale Dunărei, înfrățind interesele și cimentând uniunea între aceste două trunchiuri ale Statului român, în chip trainic și neperitor. Măreață este lucrarea concepută și condusă de inginerii noștri și mândri suntem de o întreprindere așa de însemnată, care va fi izvor de bogăție pentru țară și care va găsi un resunet puternic în toată Europa. Trebuie să punem acum toate silințele spre a isprăvi cât mai curând podul pe Borcea și pe Dunărea mare și portul de la Constanța, fiind că atunci calea cea mai scuptă între Marea de Nord și Marea Neagră va fi deschisă și România va stăpâni o mare parte a comerțului din Orient.*

Inaugurând în 14 Septembrie 1895 mărețul pod peste Dunăre, Regele Carol arăta importanța lucrării desăvârșite. Regele zicea: — *Intruniți aci pe țărmurile Dobrogei, deapănarea unită prin sângele vitejilor noștri și din nou făurită printr'un lanț de fer cu România, serbăm un eveniment așteptat cu nerăbdare de țara întreagă, care va găsi un resunet mare peste hotarele sale. Săvârșirea podului peste Dunăre, dorit de un sfert de veac de Mine, este astăzi un fapt împlinit, și uriașă se ridică înaintea noastră această falnică operă, ca o mărturie vădită a tăriei Regatului. Geniul omenesc în care se resfrâng progresul și avântul puternic al României, a învins toate greutățile, a înlăturat toate pedecile, spre a executa această lucrare trainică și neperitoare, care trebuie să arăte lumii, că vrednic este poporul român de frumoasa sa chemare la gurile Dunărei și pe pragul Orientului. Monumentele sunt istoria vie a po-*

oarelor; până astăzi urmele lui Traian nu s'au șters. Cine nu vorbește de podul său de la Severin? Aruncând o privire mai departe pe mare, pe această nemărginită cale de apă, unde se încrucișează nenumăratele drumuri ale mișcării întregii lumi, care răspândesc bogățiile asupra națiunilor, trebuie să recunoaștem că prin portul de la Constanța și podul peste Dunăre ni se deschide această cale largă, care va spori într'un mod neașteptat relațiunile noastre comerciale și va asigura dezvoltarea noastră maritimă. Steagul României, care este deja cunoscut în porturile din Europa, în curând va fălăi și în țările cele mai depărtate ale universului, ducând cu dânsul renumele scumpei noastre patrii.

Ast-fel a vorbit, ast-fel a făcut Regele Carol, ast-fel ne însemna El calea de urmat. Acelor sfaturi, acestor povețe, acestor îndemnuri a urmat poporul românesc din Drohoiul la Severin, din vârful Carpaților la mare, și am pășit înainte fără a ne opri, și tot ast-fel, cu bine-cuvîntarea a Tot Puternicului Dumnezeu, vom pași și de aci înainte.

Am citat în ordin cronologic cuvintele Regelui Carol privitoare la dezvoltarea Dobrogei, pentru că într'insele se oglindește nu numai istoria acestei provincii, ci încă și istoria noastră începând de la 1866 până în ziua înălțătoarei serbări de astăzi.

Ce vedem în această oglindă? De o parte o conducere conștientă de țelurile de ajuns, prevăzătoare în mijloacele de întrebuintat, stăruitoare în executarea planului conceput, neobosită în muncă spornică, și veselă de rezultatele dobândite pentru o țară întreagă!

De altă parte vrednicia unui popor, care pricepe țelurile ce i se arată, se pune la muncă pentru a străbate dificultățile ce întâmpină fără a se obosi, fără a se descuraja, și se bucură și el în fine de roadele ce culege, uitându-se cu recunoștință spre Acel, care s'a devotat unei mari opere — aceea a renașterii, a consolidării, și a propășirii poporului român.

(Va urma)

„Drepturile Dobrogei”, „Epoca” și „Farul”

Se știe, prin Martie-Aprilie anul trecut 1902, apăruse în orașul nostru ziarul *Drepturile Dobrogei*, întreprins și redactat de aceiași inițiatori de la *Farul* de astăzi, domnii I. Roman, I. Bănescu, C. Pariano și Al. Malcoci-Petrescu.

Ziarul *Epoca* de pe acea vreme, adevărat de Sâmbătă 30 Martie 1902, la același loc unde, d. T. Maiorescu scrie acum vederile d-sale în *Cesia Dobrogei*, prin pana unui reacționar a zeflemisit în modul cel mai crud hotărîrea adunării de la 25 Martie, prin care se cerea drepturile politice pentru Dobrogeeni.

Drepturile Dobrogei No. 2, de la 4 Aprilie 1902, răspunde *Epocii* prin articolul de mai la vale, pe care-l reproducem întreg, neadăugând din parte-ne nimic de cât bucuria ce sunțim că în așa de scurt timp s'a putut face un atât de mare pas înainte.

Vom reproduce și noi după *Epoca* articolul respuns de acum al d-lui Maiorescu, ca un document ce suntem datorii a-l aduce la cunoștința cetitorilor *Constanței*.

Eată articolul din *Drepturile Dobrogei*:

Mișcarea noastră a avut darul de a inspira și *unui reacționar* de la *Epoca* niște *reflecții*, cărora organul penisularilor, — cum li se mai zice partizanilor D-lui Carp, — le dă locul de onoare în numărul sau de Sâmbătă 30 Martie.

Ne pare rău, însă, că *reflecțiile reacționarului* în chestiune, nu au și calitatea de a fi *bine reflectate*, și mai cu seamă de a fi impregnate de un cât de inocent spirit politic, pe cât aș pretinziunea de a se prezenta într'o imprevizibilă formă literară, în forma unui fel de poezii în prosă.

Vorbe sunt destule în articolul reacționarului *Epocii*: o coloană și jumătate; reflecții, însă, mai puțin, am putea zice una singură, pentru care ar fi păcat ca *reacționarul* cu pricina să fi cheltuit prea multe nopți de insomnie, prea multe lumânări și prea multe eforturi.

Iată, într'adevăr, la ce se reduce *reflecțiile* reacționarului de la *Epoca*:

Rău și fără cale fac Ghenciū, Ali Bekhir, Murza, Oanea și Schuster, (dragă doamne, naționalitățile din Dobrogea! că s'au săturat de binele de care huzuresc și cer drepturi politice, după cum cereau broaștele din fabulă un rege. Dacă șicanele, samavolnicțiile sau chiar înichitățile funcționarilor îi strivesc, nu-i nimic! Aceștia sunt funcționarii țării, iar Ghenciū, Ali Bekhir, Mirza, Oanea și Schuster, cari s'au întolțit la adăpostul fluctuațiilor politice, sunt rău inspirați și rău fac când voesc să nuanțeze pe acei funcționari cu nuanțele partidelor politice.

Serios vorbind, asemenea reflecții nu se pot discuta. Reacționarul *Epocii*, e unul din acei scriitori pentru care Dobrogea e un fel de *terra ignota* și cari sacrifică unei meșteșugite întorsături de frază, unei glume, — mai mult sau mai puțin glumețe, — eugetarea politică matură, inspirată de pătrunderea situației.

Din partea noastră, noi știam și știm că avem de luptat cu multe prevențiuni; și puterea ideilor curente și clișeele stereotipe cu oarecare valoare de circulație nu ne era și nu ne este necunoscută.

Credința însă ne susține, și aceea credință este că odată și odată vremea acestor glume și jocuri comune va trece, iar starea de lucruri *reală* din această *terra ignota* va fi cunoscută. Atunci se va vedea că această *reală* stare de lucruri nu este așa de încăleită și de îngrijitoare din punctul de vedere etnic, nici atât de *infloritoare* din punctul de vedere economic, cum are aerul de a crede *reacționarul Epocii*. Și n'ar fi lucru de mirare ca același *reacționar* să-și schimbe părerile și să vie la *reflecții* mai echitabile față de noi.

Cea ce noi știm de o cam dată este că adevărul e numai unul. Și dacă *reflecțiile reacționarului* de care vorbim, cuprind în ele *un adevăr politic*, atunci cel puțin fie consecvent și preconizeze *față de întreg Regatul* ideia mântuitoare a *abolirii regimului politic și constituțional și stabilirea în locu-i a regimului...* cum să-l zicem?... *dobrogean!*

Iar până când acest eveniment se va produce, suntem în drept, credem, noi locuitorii unei părți a

țării, să cerem *egalitate* cu toți cetățenii țării din punctul de vedere al *drepturilor*, după cum egali suntem din punctul de vedere al *datorilor*.

Informațiuni

Dând seamă într'un număr trecut despre lucrările de edilitate întreprinse la comună, în timp de un an și jumătate de când d-l Se. Vârnav e prefectul acestui județ, am spus că vom reveni asupra lucrărilor executate în județ.

Publicăm mai la vale un tablou de localurile de școală construite în județ, adăugând că din numărul lor total de 36 mai sunt de inaugurat, în luna viitoare 7, iar restul de 8 localuri nedeschise vor fi inaugurate la primăvară, pereții clădirilor nefiind destul de uscați ca să permită introducerea populației școlare.

Intr'un alt număr cât de apropiat vom da un resumat din tabelele comisiunilor de plasă, ce acum se despoaie la prefectură, ale lucrărilor de revizuirea proprietății în Dobrogea, o lucrare de o importanță colosală, de care nimeni nu și-a dat seamă până la venirea d-lui Vârnav ca șef al județului.

Eată telegrama comercianților cereale despre care am vorbit în numărul trecut, de la 18 Octombrie.

D-lui Director Căilor Ferate Române
București

Ni se pune în vedere că prin ordinul D-voastră No. 2714 din 28 Octombrie ați dispus să nu se mai excepteze de la locațiunea vagoanelor cazurile de ploaie.

Rugăm bine-voiți a ține seamă de împrejurările excepționale ale portului nostru lipsit de magazii; vapoarele refuză caricul pe ploie, la stivă pe chei nu se poate neputându-se descoperi stivele.

Bine-voiți vă rugăm a reveni asupra acestei măsuri, care altfel ne espune la pagube ireparabile.

(Urmează semnăturile tuturor comercianților de cereale și a Băncilor din Constanța).

Onor. Direcție a asigurat pe pe-

ționari că le vor restitui toate sumele pentru localitățile din timpul de ploaie constatată.

D-l Maior Vlădescu, mare proprietar în județ și membru în Comitetul Societății Agrare din Constanța și-a trimis motivat demisia din această calitate, dar și-a retras-o în urma asigurării date de d-l președinte că Societatea Agrară n'are nici un amestec cu ziarul *Farul*, la care nu contribuie cu nimic din sumele subscrise. — Dacă lucrul e adevărat, ceea-ce rămâne să se adevărească la viitoră dare de seamă către adunarea generală, nu ne poate părea de cât bine că putem degaja societatea de răspundere pentru ținuta *Farului*.

Societatea să-și vadă de treabă, poate va fi mai spornică pe viitor, lăsând pe «amicul» și colaboratorul noului confrate să-și continue vecinicele sale lamentații până la fund, doar le-o isprăvi odată și se va apuca de ceva mai puțin banal.

Pe lângă d-l Vlădescu ar fi mai protestat contra *Farului* d-nul Gh. Sasu, un alt proprietar real din acei care și-a isprăvit la timp de mult, recolta de pe moșie, fără nici un parapon contra funcționarilor.

În urma unui ordin primit de la Direcția sanitară toate prostituatele din oraș vor fi vizitate la dispensariul de la Spitalul Comunal.

Dispoziția e bună; poate se va mai restringe prostituția clandestină care a devenit cu desăvârșire destrăbălată mai cu seamă între servitorime, lăsată cu desăvârșire de capul ei.

Primăria a lipit pe zidurile orașului o publicație de preț cu care are a se vinde apa la fântânile publice, cu începere de mâine Luni.

Prețul este de 7 bani sacaua de 140 litri în tot orașul și un ban (o centimă) dozița de 20 litri. Dificultatea va fi în nedisponerea de monedă măruntă până la procurarea ei. Apa va avea puțin miros până după spălarea și a țevilor din coloanele de apă, ce nu s'au putut curăți, spre a nu se cauza băltoace.

Pentru numerile viitoare vom reîntreprinde stăruințele noastre

în privința construirii unei linii ferate la Tulcea, ale cărui studii și traseul sunt făcute de mai mulți ani. — Eată o problemă pentru onor. Societate agrară mai mare de cât aceea a «gopirei» unui membru din sinul ei, care, fie dis în treacăt, vedând și știind sterilitatea celor din capul comitetului, n'a luat parte la nici o ședință din câte comitetul și adunările generale vor fi ținut de 2 ani.

Suntem rugați a insera următoarea:

INȘCIINȚARE

Pentru ca scriitorul care și-ar propune să lase posterității Isto-

ria Dobrogei, să poată avea la dispozițiune date și note precise, ne vom cere să schițăm biografiile și portretele tuturor acelor marcante personaje, care jucând un rol preponderent în evoluțiunea acestei provincii, au bine meritat la ne-recunoștința noastră.

În acest scop ori-ce persoană, care ar poseda documente, ce ar putea fi cu folos utilizate în această lucrare, care va forma obiectul principal de cercetări istoricului Dobrogei, este rugată a ni le pune la dispozițiune.

Reservându-mi dreptul de a mulțumi fie-cărui personal, sper că această înștiințare nu va rămâne fără răsunet.

C. N. Sari.

TABLOU

De construcțiunile școlare executate s'au puse în lucru în comunele urbane și rurele din județul Constanța în anul 1902 și 1903.

No. de ordine	LOCALITATEA			No. școlilor de cămin	Valoarea deșisului	
	COMUNA	CĂTUNUL	FELUL ȘCOALEI		Lei	B.
	de reședință	unde este șola				
1	Hârșova	Hârșova	Primară-urbană	10	78000	—
2	Țașpunar	Băltăgești	Primară-rurală	1	3500	—
3		Țașpunar	"	1	3500	—
4	Calfa	Haidar	"	1	3000	—
5	Sarai	Sarai	"	2	9879	64
6	Palaz	Cașnera	"	1	4265	03
7		Anadolchioi	"	2	9879	64
8	Cierăcei	Cierăcei	"	1	4265	03
9		Cavargie	"	1	4265	03
10	Calfa	Calfa	"	1	4100	—
11	Țașpunar	Saragea	"	1	4800	—
12	Cara-omer	Cara-omer	"	2	11000	—
13		Docuzaei	"	1	4500	—
14		Dauluchioi	"	1	3070	—
15		Calfachioi	"	1	3800	—
16	Musurat	Musurat	"	1	4100	—
17	Edilchioi	Enge-mahale	"	1	900	—
18	Osmanfacă	Abdulah	"	1	4050	—
19	Mahmut-Cuius	Caceamac	"	1	5700	—
20	Tortoman	Azizea	"	1	4200	—
21		Satu nou	"	1	5400	—
22	Șiriu	Pantelimon	"	2	8400	—
23	Topal	Boascic	"	1	8000	—
24	Dobromir	Dobromir-Deal	"	1	4630	—
25	Esechioi	Esechioi	"	1	4630	—
26	Enișenlia	Nastradin	"	1	4630	—
27	Oltina	Oltina	"	3	16405	—
28	Mârleanu	Mârleanu	"	2	8500	—
29	Sarighiol	Hagilarî	"	1	800	—
30	Topolog	Topolog	"	1	4200	—
31		Dueran	"	1	4100	—
32	Urumbel	Urumbel	"	1	4500	—
33	Ostrov	Ostrov	"	1	4600	—
34	Mangalia	Mangalia	Primară-urbană	2	8773	03
35	Alacap	Alacap	Primară-rurală	1	4700	—
36	Caratai	Caratai	"	1	4000	—